

Garīgie vingrinājumi – kā atrast bērnības garšu un laimi

Juris Zarāns

Cena Eur 2,06

9 772255 861002

07

Patiesi • Dzīli • Skaisti
25.
numurs
Pozitīvi par cilvēkiem Latgalē un pasaulē

A12

CEĻŠ UZ LATGALI

AUGUSTS • SEPTEMBRIS • 4(25) 2016

Apburošie Rāznas niedrāji ar **Māri Maskalānu** un **Regīnu Indriķi**
Ikvasaras salidojumi kapussvētkos – **Annas Rancānes** izjūtas Desetņīkos
Svētceloiumu atradumi – **Lidija Apolonieta**, **Anita** un **Juris Baltalkšņi**

„Goreiguo šizofreneja“, ar kuru asam īsavuicejuši sadzeivuot

Leivuonūs katuolu bazneica nav tik vīglai atrūnama. Sakūptais i eistyn skaistais Svātuo erceņģeļa Mikeļa draudzis dīvnoms ir drupeit nūstuok nu golvonuos īlys, partū prīsters **Jurs Zarāns** (37) ir pasaryupiejs, kab bryunuo informacejis zeime byutu izlykta i jam nabyutu kotru reizi nu jauna juostuosta ceļš. Planūs ir ari bazneicys golvono tūrņa puorbyuviešona, paceļūt jū augstuoku. Darbeigais prīsters voda ari draudzis noma ceļtnīceibu – vysaidu planu i vierteigu atziņu jam pylna golva. Pats pīzeist, ka sprediki misei roksta jau nedelis suokumā i piec tam jū napuorlosa, lai nasuoktu vysu raksteit nu jauna. „Maņ kolegys reizem prosa, kam maņ biktskrāslā pyldspolva, voi es pīrokstu grāksyudzis. Nā, es redigeju sprediki!“

Niule bazneicys dzeivē drūsai, ka aktuoluokais nūtykums ir Aglyunys svātki. Kurais tev pošam ir bejs garuokais svātceļuojums?

Sovulaik asmu bejs aktivs svātceļņiks. Garuokais drūsai ir nu Reigys – tod juosuoc guoījys jau pošā augusta suokumā. Suoču īt, kod beju škoļņiks, nu 8. klasis. Tei jau tod beja taida kai goreiguos dzeivis uzturiešonys forma. Tymā laikā gon cik daudz par Dīvu nādūmojom, a taipat, byudams tamā atmosferā, tu pakuopeniski suoc dūmuot vaira, pasaver iz dzeivi cytaiž. Ap 70% cylvāku, kas īt svātceļuojumā, tū nadorā religisku motīvu vadeiti, a vaira sevis meklejumā. Jau Evangeļejā ir apraksteita leidzeiga byuteiba: pyrmajuos dinuos es soku Dīvam, kas maņ suop, tod Dīvs runoj ar mani, caur dobu voi caur kaidu cylvāku, kas maņ daīt kluot, i tod treišais – svareiguokais, lai koč kurā breidi (bīži viņ tys nūteik tik piec kaida garuoka laika) saprostu, ka maņ eistyn bejuse saruna ar Dīvu.

Voi katuolim ir taida meditaceja kai ir cytuos religejuos? Voi svātce-

ļojums ir vīns nu taidys meditacejis veidu?

Katuolu bazneicā tū sauc par rekolkejom – goreigim vyngrynuojumim, kas bolstuos iz meditaceju. Pīmāram, tys ir izplateits jezuitu vierzīnī (pamatliciejs Ignacejs nu Lojolys), kod tu vīns pats vairuoku dīnu garumā īmi dobā, losi Svātūs Rokstu eisus fragmentus i meklej Dīvu vysā sev apleik – kotrys cylvāks tū var atrast cytaidā formā. Tod kaidu stuņdi apsarunoj ar goreigū lideri i otkon puorejuos 23 stuņdis – dorbs pošam ar sevi. Itepat Latgolā, Sarkanūs, ir īspiejams dasasaceit rekolekcejom. Latvejā slovonais Jurs Rubenis ari sovys darbeibys pamatus smielīs pi Eiropys jezuitu.

Voi bazneickungam psihologa omots ir dzeivis i dorba sastuovdaļa?

Prīstera pamata funkceja nav byut par psihologu. Ir svareigi saprast, kod cylvākam var paleidzēt ar vuordu, a kod ir vajadzeiga jau kaida specialista paleidzeiba. Goreigajam cylvākam ir juosaprūt, ka jis na vysod var atrysysnuot kotra cylvāka problemu. Pīmāram, kod cylvākā var pamaneit kaidu goreigu slimeibu, ir juopī-

zeist sovs naspāks i juosyuta cylvāks da specialista. Prūtams, ari Goreigajā seminārā beja psihologejis kurss, a vaira īsavuici taišni kasdinā, struodojūt ar cylvākim.

Asmu prīsters jau 14 godu, a tys vysod ir gryuši – koč kū īsaceit cylvākam. Bīži ir jau īlaistys problemys. Ir juobyun viereigam. Prūtams, kotra taida problema ir koč kaidys goreigys īvainuojums, a nadreikst ikrist pseidogoreigumā, īsādūmojūt, ka vysu var atrysynuot viņ ar lyugšonu. Kod tyvojās pylnmieness, vysod byus vaira telefona zvonu i vysaida veida, na vysod adekvatu, vaicuojumu.

Myusu dīnu sabīdreibā, Dīvam žāl, ir izplateita šizofreneja, varbyut na taidā gryutā formā, a es jū saucu par „goreigū šizofreneju“. Cylvāks dzeivoj taidūs dubultūs standartūs, dubultuos vierteibuos, dubultūs redziņūs – tryukst vingobolaineibys. I tei problema ciš aktuāla Latvejā byus vēl vysmoz 15 godu. Vysi, kas ir vacuoki par 40 godim, ir izauguši taidā laikā, kod vysur apleik stuosteja vīnu, sātā runuoja pavysam kū cytu. Varbyut tim, kas izauga lauku vidē, tys nabeja cik īzteikti – ti vaira atsājuove vysu saceit, kai

ir, nabeja tik izteiktys dualeibys, divkūseibys. Maņ pošam muote beja slaucieja, tāvs – traktorists, partū mes varējom runuot i dūmuot, kū gribējom. A leluokajā daļā cylvāku tūmār izaveiduoja dubultī standarti i jī vys vēl ir. Leitovā itymā ziņā vyss atsateista nadaudz dreizuok, a pi myusu vyss ciš stagnej. Pi myusu vys ir tei dūmuošona – „nu kolhoza zagt nav grāks, deļtuo ka kolhozs apzoga myus“. I taida sovulaik izauga vysa myusu sabādreiba, ar sakrūpļotu cylvāku mentalitati. I tū cylvāku, Dīvam žāl, navar puorveiduo. Tys maineisis viņ ar laiku, kod izaugs i nūastyprnyuos jauna paaudze – cylvāki, kas auga jau pavysam cytā laikā ar cytaidom vierteibom sev apleik.

Voi nav tai, ka jaunuo paaudze piec 90. godu auguse puoruok materialistiskā pasaulī?

Ir divejis sabādreibys dalis. Ir inteligentuo jaunatne, kas zyna kū grib, jīm vaira nav dubultstandartu. Tū var pavaruot kotrā saimē. Jau izaugušim bērnim ir pavysam cytys praseibys – jis soka tū, kū dūmoj, jam ir breivs redziņš iz litom. Dūmojūšus jau nabyus daudz – 10-20%. I ūtra daļa jaunuos sabādreibys byus jau ar cyta veida šizofrenisku sovpatēibu – jī dzeivoj šķārsteikla pasaulī i jīm ir moza realitatis izjiuta. Tī ir cylvāki, kas nazy-na, kai smuordoj puče ci kai nūleist leits. Pimāram, Japuonā jau ir problema – ir cylvāki, kas naiť uorā nu sātys. Kai taidim ļaudim pasludynuot koč voi kristeiguos veirteibys? Beja taidis kardinals Bifi nu Bolonis, kas saceja: „Myusu dinu problema ir na religejā, a cylvāka sapruotā.“ Lai varātu runuot par religeju, cylvākam ir juodūmoj! A, ka cylvāks nadūmoj, jam nikuo navar pīduovuot. Daudzi ir ikrytuši pavysam cytā pasaulī – vīns raud, ka nav nau-dys, ūtrys, ka vēl koč kuo cyta. A pyrma 100 godu nabeja nikuo! I cylvāki dzeivuoja i beja laimeigi. Cylvāks bez Dīva taipat vysod byus vintuļš.

Kai tod eisti ir ar tū laimi? Voi laime ir kaidis konkrēts sasniņgums ci prasme saredzēt lobū sev apleik? Nu religiskuos pusis – prasme īraudzeit i sadzierdēt Dīvu?

Laime ir byut cylvākam pošam par sevi. Myusu dinuos lels kārdynuojums ir palikt par zvāru. Kai byut par cylvāku i napazaudēt cilvieceibu? Cylvākam ir prasme mīluot, kas jū atšķir nu dzeivnīka. Daudzi cylvāki ir sevi pazaudiejuši, siežūt stupdem šķārsteiklā i dzeivojūt pavysam cytā realitatē. Mes varim redzēt tuo cylvāka olkys piec komunikacejys sociala-ļuos platformuos – tys izīt nu tuo, ka jis ir vintuļš. Kod Dīvs radeja cylvāku, Odums

sasajuta vintuļš – nabeja nivīna jam leidzeiga. Tod Dīvs radeja līvu. Vintuleiba cylvāku pavoda viers zemis. Kur lai jis meklej sev leidzeigū, atsauci iz sevi? At-rast itū pīpīldejumu var sovā Radeituojā.

Cylvāks ir Dīva radeits, a vysleidza grieceigs. Kas spiej pizeit sovys klaidys, palik stypruoks. Ari Bazneica ir Dīva radeita instituceja. Voi reizem jei tūmār narauga sevi padareit svātuoku par cytim, naspiejūt pizeit sovys klaidys?

Bazneica ir interesants veiduojums. Naticiegam cylvākam Bazneicu nasaprast. Kai pāvests soka: „Naticiegam cylvākam Bazneica ruodīs kai sova veida Apvīnuotūs Naceju Organizaceja (ANO), kur vydā ir vysys tautys.“ Bazneica nav organizaceja, kas apvīnoj vysys tautys, a Dīva reiks itymā pasaulī. Caur jū Dīvs turpynoj sovu sarunu ar cylvāku, jei ir Dīva grybāta instituceja. Viesturiski ciš daudzi ir gribiejuši Bazneicu iznycynuot, a nivīnam nav tys saguojs. Bazneicys mierkis ir cylvāka attīceibys ar Dīvu. Tei nav pošmierkis kai taidis. Tei ir viņ leidzeklis, lai paleidzātu veiduo ituos attīceibys.

Saprūtams, ka Bazneicu veidoj i voda viņ cylvāki. Leidza ar tū Bazneica ir i svāta, i grieceiga reizē. Veiskupi, kardinali ci vakar nūkristeitais bērns – mes vysi asam vīna Bazneica. Tendeņce iz ļaunu dorbu dareišonu jau napuorīt leidz ar nūkristeišonu. I Bazneica jau pi tuo nav vainēiga, ka kaidis nu juos lūcekļū sagrākoj. Ka es, pimāram, izdarātu kaidu grāku, draudzei, saprūtams, byutu kauns, a Bazneica jau nav vainēiga „ka Zarāns ir glups“ (smejās).

Pādejā laikā ari Bazneica jau pizeist sovus grākus. Sovā laikā ir bejs konflikts ar zynuotni – Galileo i Bruno, vēl cytys lītys. Nu myusu laika tys, saprūtams, iza-ver cytaiž, a mes nazinim, kai beja tymā laikā, mes ti nadzeivuojom. Varbyut i piec 20 godu tānejuos lītys līkšis napareizi ci smikleigi dareitys, tū mes nazinim. A ir juomuok raudzeit klaidys pizeit. Piec byuteibys, koč voi par pamatu jamūt kristeigū antropologeju, cylvāks ir radeits breivs – jam pošam ir izvēle dareit lobu ci švaku. Tok viņ, dareidams lobu, jis pa eistam var byut breivs.

Voi teoretiski pīļauņ, ka cylvāks, kas nav kristeits, a sovu dzeivi nūdzeivoj, tai dareidams i dzeivuodams piec kristeigim pryncypim (varbyut pat pats tuo nazynuodams), var tikt paradizē?

Bazneicys vuiceiba ari soka – kod cylvākam nav izaveiduojuse saskare ar Bazneicu i kristeigū vuiceibu, a jis ir dzeivuojs saskaņā ar kristeigū muoceibu, darejs lobu, tod ari myužēibā, saprūtams,

Dīvs jū viertēs cytaiž. Cylvāka dzeivis acynuojums ir īpazeit i atkluot sev patiseibu. I, pa munam, patiseiba it caur Krystu. Myusu dīnuos daudzi runoj par tiseibom, a vysim ir vīns pīnuokums attīceibā pret sevi – patiseibys meklejumi. Patiseiba vysod ir leluoka par tū, kū tu zini.

Lels cylvāka kārdynuojums ir sevku-ru dzierdātu ci izlaseitu ziņu padūt par patiseibu. Ir cylvāki, kas īsavuica kaidys dažys nūteiktys lītys i jī vysu laiku ar tom, viņ dažom lītom, manipulej. Ka jis taidu žūdzeņu ap sevi ir sataisejs, jam ir nūteiktys nūformeitys atbīldis, i jis tamā sovā nūspraustajā vidē ari palik. Jam var praseit, kū gribi, a jis nu tuo sova žuga uorā naiš. Nazynu, varbyut, jam nav cik lelu olku piec patiseibys. Es, pimāram, grybu vys vaira i vaira izzynuot, reizem sovā pruoť pat streidūs, kab atrostu kaidu atbīldi sevī. I tod mekleju sovā pruoť kaidus cilvēciskus argumentus, na viņ teologiskus. Lai nav tai, ka vīneigais, kū varu cylvākam pasaceit, kod jis pi mane atīs, ka „Svātajūs Rokstūs raksteits ir tai, i tu ar mani te nasastreidi“. Kotram cylvākam lobiok izprūtami argumenti nu realuos dzeivis.

Bazneica pylda ari socialū funkceju. Pimāram, Vuocējā draudzis dzeive standartā asūte aktivuoka kai Latvejā. Tī varūte sareikuot pat futbola spēli storp pīlsātys katuoļu i luterāņu draudzem. Cik pats aktivi veidoj sovu draudzis dzeivi?

Varbyut naasmu tys pats aktivuokais. Pi myusu, lai gon ir 25 godu paguojs, a ir tys vēl padūmu laiku montuojums. Ka tuo nabyutu, Latvejā byutu taidys pošys katuoļu draudzis kai i cytur pasaulī. Tys tūmār beja laiks, kod tev nikuo ļaņuve, vysu grīze nūst. 40-50 godu nūdzeivuots taidā sistemā, kur nikuo nadreiksti – prīsters viņ pasaceja uzrunu, a cylvāks dzīļok globovuos skustā, kab juo naatpazeitu. Niule jī pošī nasaprūt, kai var byut draudze kai taida sociala kūpina. Cylvākim bīži viņ nav saprūtams i pījamams, ka var tai kūpā ar draudzi svinēt laiceigus svāt-kus i kūpā atsapyust. Tok nu pa mozam, pa mozam tys nūteik. Svareigi, lai byutu koč cik aktiva draudzis dzeive. Pi myusu jau daudz kū organizēj na cik prīsteri, kai pošī draudzis lūcekli – organizēj lobdareibys koncertus, roksta projektus.

Voi tev ir draugi, ar kurim vari sasatikt i vīnkuorši parunuot?

Saprūtams, ka ir draugi! Kai tod bez draugu?! Tys pats kardinals Bifi ir sacejs: „Ka prīsters vysu laiku ir aizjimts i jam nav nikaidu cilvēcisku kaisleibu – jis nav lobs prīsters.“ Ir bierneibys laika draugi,

ir taipat draugi i nu goreidzniku vyda. Ir lītys, kurys var saprast viņ ūtrys prīsters, kam var byut leidzeiga dzeivis pīredze. Ir svieteigi reizem nūbraukt pīredzis apmaiņā koč kur cytur, pimāram, pi jezuitu ci pi benediktišu tepat Leitovā.

Esi vuicejis Ruomā. Kai tu tī tiki i cik ilgi beji?

Bazneica nūsyuteja kai prīsteri. Tī, leidzeigi kai studentam, beja juodzeivoj vīnā nu kolegeju, lai byutu zynoma disciplina. Venecejā vaira apgivu taišni Bazneicys tiseibys, leidzeigi kai jurists. Ir kanoniskuos tiseibys, kas organizēj Bazneicys īškejū dzeivi. I Ruomā es tod jau vuicejūs doktoranturā. Kūpā saguoja četri godi.

Tu dizgon ilgi dorbojīs Bazneicys tīsā.

Tai ir. Pici godi beju Bazneicys tīsys pīkšsādātuojys. Pamatā tīsa nūsadorboj ar lauleibu vaicuojumū izavieršonu. Ir treis tīsneši – kotrys voda pats kaidu lītū. Kūpā saimūt tod izlēmē gola lāmumu. Tīsys pīkšsādātuojys faktiski sadola lītys kotram tīsnešam.

Cik atguodoju, Bazneicys tīsa var na škiert, a anulēt lauleibu?

Tai ir, var pizeit lauleibu viņ par spākā naasūšu. Pādejuo goda laikā gon daudz kas ir mainejis – pāvests Francisks iz-deve dokumentu, kas nadaudz reformej tīsys dorbu. Agruok beja vēl ūtra apela-cejis instanče. Tū atcēle, imūt leidza laikam i pimārojūt kuorteibu myusu dinu apstuoklim. Taipat Francisks vēl seikuok paskaidruoja punktus, iz kuru pamata var pizeit lauleibys naasameibu. Lauleibys anulacejis process var ilgt nu div mienešu da goda, atkareibā nu vysu apstuokļu i obeju pušu pīkrisšonys.

Kuri ir tī bīžuoki punkti, piec kuru teik pamatuota lauleibys naasameiba?

Ir juosaprūt lauleibys procesa byuteiba. Bīži cylvāks da gola nasaprūt, kū nūzeimoj lauleiba Bazneicys pasavierinī. Myusu dīnuos ciš bīži cylvāki, atīmūt iz bazneicu, stuosteis vysu kū vajag, lai viņ varātu sataiseit smuku ceremoneju dīvnomā. Kotram cylvākam golvā ir sova vizeja, kai jis redz lauleibu, i navysod jei sakreit ar Bazneicys

lauleibys nūzeimi. Pimāram, Bazneicys redzinī lauleiba ir nūslāgta tod, kod obejis pusis ir gotovys bārnu radeišonai. A, ka jaunais puors izavaira nu bārna ījimšonys, piec byuteibys lauleiba nav pīpīldeita. Lauleibys pīpīldeišona ir dzymumatticeibys, kuruos obeam pusem ir juobyun atvārtom bārnu radeišonai. I tam juobyun gotovim leidz ar lauleibu nūsliegšonu, na koč kaidā tuolā nuokūtnē. Bīži viņ cylvāki nav psihologiski gotovī nūslēgt lauleibu. Kaidis nu lauluotūs nagrib tū, kū grib Bazneica, voi slādz lauleibu viņ piec sovys saprasšonys – te pasaruoda i vardarbeiba pret ūtru, vysaida veida atkareibys, kas graun saimis.

Grybātu zynuot ari tovu redzinī par latgališu volūdu. Kaida ir Bazneicys i pošu cylvāku lūma volūdys saglobuošonā?

Dūmoju, ka iz dūtū breidi vēl drupeit klybuosim. Labi, ka ir daudz vysaidu latgališu aktivistu. Bazneica kai runuoja tai i turpynuos runuot. Beja mums īškejuos problemys par raksteibu, a golā tūmār ir juosaprūt, ka Bazneicai nav juonūsadorboj ar filologejis vaicuojumim. Ir zynuotnīki filologi, kam ar tū juostruodoj.

Nagrybu byut pravīts, baime pīļaut klaidu, a, maņ redzis, ka atīs laiks, kod vēl vaira gūdā tiks calta nacionaluo identitate. Tei nacionaluo apziņa jau pasaruoda, a jei byus vēl leluoka. Lelai daļai vacuokuos paaudzis vēl sēd vydā kautreiba nu latgaliskuos runuošonys. Beju Venecejā i redzieju, ka kotrā pīlsātā runoj sovā dialektā, i jī tū skaita par ciš lelu gūdu – uzturēt sovu lokalū i nacionalū apziņu. Dūmoju, ka pi mums ari tys atīs. I pi mums ir tei problema, ka lela daļa ar sovīm bērnim narunoj latgaliski partū, ka pošus sovulaik školā apsmēja deļ izrunys. I tys moralais ivainuojums daudzim ir ciš lels, jī tam navar puorkuopt puori. I daudzi pīauguši nasaprūt, ka bārnam ir ļuolaun dzeivuot sovu dzeivi. I golā bārnam naiđūd tū, kas jam ir vajadzēigs, naiđūd tuos veirteibys, kū pošim sovulaik ideva dzymdynuotuoji, dzeivojūt laukūs. Tāvs ar muoti dūmoj vaira par tū materialistiskū, a napadūmoj, ci tuos materialuos lītys vyspuor bārnam ir vajadzēigys. Narunojūt nimoz par goreigom vierteibom, bērni teik pībuozti ar vysaidu tukšumu. Tys pats ir par volūdu. Ite, Leivuoja pusē, leluokuo daļa draudzis vaira narunoj latgaliski. Tei ir realitate, kas rodusis nu tuos slimeiguos attismis. Bārnam vīnkuorši nateik dūta īspieja iza-vēlēt.

Kas ir golvonais, kū tu grybātu myusu dinu pasaļu cylvākam nūvēlēt?

Lai kotrs dzeivuotu tai, it kai Dīvs ir. Puoruok ilgi lela cilvēcis daļa ir dzeivuojuse tai, it kai Juo nabyutu.